

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงปาฐกถาเรื่อง
การศึกษากับการพัฒนาประเทศ

วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ครั้งที่ 9

ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

กรุงเทพมหานคร

7 พฤศจิกายน 2538

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ทรงปาฐกถาเรื่อง

การศึกษากับการพัฒนาประเทศ

วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ครั้งที่ 9

ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

กรุงเทพมหานคร

7 พฤศจิกายน 2538

เรื่องการศึกษากับการพัฒนาประเทศไทยในตอนนี้มีคนกล่าวกันมาก เรื่อง การศึกษากลับกลายเป็นเรื่องทันสมัย อาจเป็นเพราะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่กำลังร่างกันอยู่เพื่อใช้เป็นแผนพัฒนาประเทศระหว่าง พ.ศ. 2540 - 2544 นั้น เน้นเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ครั้นนี้ก็เปิดโอกาสพิเศษ เพราะว่าเปิดโอกาสให้คนหลายพวกหลายหมู่ได้ออกความคิดเห็น ผิดกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับอื่นๆ ที่ผ่านมาก ที่คณะกรรมการไม่ได้เปิดฟังความคิดเห็นอย่าง กว้างขวางเท่าครั้งนี้

การสัมมนาต่างๆ เกี่ยวกับแผนพัฒนาฉบับนี้ในเรื่องการศึกษาก็มีหัวข้ออยู่ หลายเรื่อง เช่น การศึกษากับสังคมสารสนเทศ การขยายโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษา การศึกษาของไทยในสังคมโลกาภิวัตน์เพื่อให้ทันกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยภาพรวมแล้วก็คือ ความเพียรพยายามที่จะช่วยกันแสวงหา ยุทธศาสตร์การศึกษาที่เหมาะสม เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศในกระแสความ

เปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและหลากหลายในสังคมโลก เผอิญได้ฟังคนพูดมากก็จับใจกับคำพูดที่ว่า **ไม่ควรจะพัฒนาเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ แต่ควรจะพัฒนาคนด้วย** ฟังแล้วความหมายจะเป็นอย่างไร หรือว่าพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับพัฒนาคนต่างกันอย่างไร หรือการศึกษามีบทบาทอย่างไรในตอนนี ก็เป็นเรื่องที่ควรช่วยกันคิดต่อไป ฟังเขาอธิบายแล้ว แต่ก็ลืมไปแล้ว ถ้าอย่างนั้นก็ถือว่าเขาเองดีกว่า อย่าว่าตามทีคนอื่นพูดเลย เพราะว่าจำอีกก็ลืมอีก

เจ้าหน้าที่เก่าแก่คนหนึ่งใน FAO ซึ่งได้เสียชีวิตไปแล้ว กล่าวให้ฟังว่า ในช่วงที่กำลังกล่าวกันมากเรื่อง Human Rights หรือสิทธิมนุษยชนนั้น ท่านอยู่ FAO ได้กล่าวว่าสิทธิพื้นฐานของบุคคลที่สำคัญที่สุดคือ การมีอาหารบริโภคเพียงพอตามมาตรฐานดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้ เพราะอาหารเป็นสิ่งที่ช่วยให้สิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์ให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ มีเรี่ยวแรงและมันสมองที่จะคิดการต่างๆ นอกจากเรื่องอาหารแล้ว ข้าพเจ้าอยากจะเพิ่มเติม **สิทธิพื้นฐานอีกอย่างหนึ่ง คือ เรื่องการศึกษา** เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ช่วยให้คนเราสามารถทำอะไรได้นอกเหนือจากธรรมชาติหรือที่เป็นสัญชาตญาณ การได้อาหารเลี้ยงร่างกายหรือการได้ศึกษาเรียนรู้ นั้น เป็นเรื่องที่ว่ายิ่งได้เร็วเท่าไรก็ยิ่งดี สิ่งที่ได้จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาของคนเราไปตลอดชีวิต

ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่พวกเราที่นั่นๆ กันอยู่ที่นี่ในฐานะสมาชิกของสังคม ควรจะช่วยเหลือผู้อื่นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พวกเราเป็นผู้มีโอกาสดีแล้ว ที่นั่งกันอยู่ที่นี่ก็อายุเกิน 10 ปีขึ้นไป ช่วยเหลือตัวเองได้แล้ว ที่นั่งกันอยู่ที่นี่ก็อายุเกิน 10 ปีขึ้นไป ช่วยเหลือตัวเองได้แล้ว ที่นั่งกันอยู่ที่นี่ก็อายุเกิน 10 ปีขึ้นไป ช่วยเหลือตัวเองได้แล้ว ก็ควรจะช่วยเหลือผู้อื่นให้มากที่สุด ให้เขามีโอกาสได้รับอาหารที่ดี ได้มีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของเขา หรือเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตเป็นเครื่องมือที่จะหาอาหาร แสวงหาความรู้เพิ่มเติม หรือแสวงหาอะไรอื่นๆ ต่อไปตลอดชีวิต ตามความสามารถของเขา และตามกระแสของสังคม

ข้าพเจ้าจึงเห็นด้วยกับหน่วยราชการและเอกชนที่ให้บริการในการตั้ง **ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** หรือ ศูนย์เลี้ยงเด็ก ศูนย์ป้อนเด็ก ที่ให้ผู้ปกครองนำเด็กมาให้ได้อาหารที่เหมาะสม ในตอนต้นข้าพเจ้าก็ไม่ได้เห็นความสำคัญของการเอาเด็กมาเข้าศูนย์หรือเข้าโรงเรียนแต่ยังเล็กมากนัก เพราะเด็กๆ ควรจะใกล้ชิดกับพ่อแม่จะดีกว่า หรือเรียนรู้จากพ่อแม่ หรือจากผู้ใหญ่ในสังคม ดีกว่าที่จะมาอยู่ในโรงเรียน มาเอาตัวอย่างจากเด็กเล็กๆ ด้วยกัน และติดเชืโรคเมื่อมาอยู่ด้วยกันมากๆ

แต่เมื่อได้ไปเห็นความจริงในหมู่บ้านหลายแห่ง หรือหลายๆ สังคมที่ผู้ปกครองของเด็กไม่สามารถจะดูแลเด็กได้ดีด้วยหลายสาเหตุ อาจเป็นเพราะไม่สามารถจะหาอาหารเลี้ยงเด็กได้เพียงพอ ไม่มีความรู้ความสามารถที่จะทำได้ หรือว่าไม่มีเวลาต้องไปทำมาหากิน การที่เราอยากจะช่วยเขานั้น การตามเข้าไปในหมู่บ้านแล้วเดินไปที่ละบ้าน ดูว่าคนนั้นเป็นอย่างไร คนนี้เป็นอย่างไร ควรจะช่วยเหลือเรื่องอะไรนั้นค่อนข้างจะยาก ยากกว่าที่จะไปที่ศูนย์เด็กหรือที่โรงเรียนเอามารวมกันทีเดียว มองทีเดียวก็เห็น หรือว่าช่วยพร้อมๆ กันก็เป็นความสะดวกของผู้ที่อยากจะช่วย หรือผู้ที่ต้องการจะเอื้อเพื่อเด็ก

โรงเรียนหลายแห่งที่มีศูนย์เด็กช่วยแต่คนที่จ่ายเงินบางแห่ง เขาอธิบายให้ฟังว่า ไม่ใช่ว่างเงินหรือว่า

อยากร่ำรวย เราควรที่จะช่วยคนที่รู้ช่วยตนเอง คนที่ไม่สนใจ ไม่แม้แต่ทำส่วนของตนเอง จ่ายเงินแค่นี้ก็ไม่จ่าย ไม่น่ามีสิทธิ์ ดังนั้นบางคนที่ไม่มีสิทธิ์ก็กลายเป็นไม่กล้าเข้ามา หรือว่าไม่มีความคิด และไม่เห็นความสำคัญที่จะต้องเข้ามา ที่จริงแล้วบุคคลเหล่านี้คือ บุคคลที่ปกครองหรือดูแลเด็กที่อยู่ในเป้าหมายที่ควรจะทำให้ดีขึ้น คนที่ไม่เข้ามา ไม่ช่วยตัวเองอะไรต่างๆ คือคนละคนกับคนที่ต้องการได้รับการป้อน ไปโกรธคนหนึ่ง แล้วไปลงโทษอีกคนหนึ่ง คือเด็กที่ควรจะได้อาหารแล้วไม่ได้ ก็ค่อนข้างจะทารุณ

ข้าพเจ้าเคยคุยกับท่านอาจารย์ทางด้านโภชนาการชาวอเมริกันท่านหนึ่งเป็นนายแพทย์ คุยกันเรื่องศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ท่านก็ยังย้ำกับข้าพเจ้าว่า การทำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ไม่ใช่แค่จัดอาหารเท่านั้น ต้องให้อาหารทางสมองด้วย มีการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่สังคม เพื่อศึกษาต่อในระดับประถมศึกษาหรือในชนบทที่มีระดับอนุบาลที่จัดโดยอนุบาลชนบท แต่การศึกษาก่อนประถมศึกษานี้ก็ยังไม่ทั่วถึง เพราะยังมีคนส่วนหนึ่งที่ยังคิดว่าเป็นสิ่งฟุ่มเฟือยไม่จำเป็น ถ้าใครอยากให้ลูกเรียนอนุบาลก็เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองที่จะต้องหาเงินไปจ่ายโรงเรียนเอกชนเอาเอง

หัวข้อต่อไปในเรื่องการศึกษาที่อยากจะกล่าวถึงคือ เรื่องการศึกษาสี่ประการ ได้แก่ **พุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา** เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันมานานในหมู่นักการศึกษารุ่นเก่าในต่างประเทศอีกหลายๆ ประเทศที่เคยไปคุยด้วย เขาก็พูดในลักษณะนี้เหมือนกัน เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าชอบที่สุด ก็เลยขอกกล่าวในตรงนี้ ถ้าใครเชิญไปพูดเรื่องการศึกษานี้ก็จะไร้ออกก็ใส่เรื่องเข้าไปแทรกทุกครั้ง

พุทธิศึกษา หมายถึง ภาควิชาการที่จะต้องสอนนักเรียนให้รู้จักอ่าน เขียน คำนวณ สมัยนี้มีคำที่พูดกันว่า ไม่ควรให้เด็กท่องจำเป็นนกแก้วนกขุนทอง บางครั้งถ้าทำตามข้อคิดนี้มากเกินไป เด็กก็ไม่ท่องอะไร เลยไม่มีข้อมูล ที่จริงก็ต้องให้ข้อมูล มีการฝึกความจำและฝึกให้ค้นคว้าเป็น คือทราบว่าจะไปค้นคว้าที่ไหน ค้นคว้าอย่างไรจึงจะได้ความรู้ที่ถูกต้อง รู้ต้นตอข้อมูลและสอบเทียบได้ว่า สิ่งที่อ่านที่ฟังนั้นน่าเชื่อถือแค่ไหน สิ่งสำคัญที่สุดต้องพยายามไม่ให้ขาดคือต้องสร้างความสงสัย อันนี้อาจจะผิดกับทางศาสนาที่คำว่าความสงสัยข้องใจเป็นกิเลสอย่างหนึ่ง แต่ว่าในกรณีของการศึกษานั้นต้องสร้างความสงสัย ความอยากรู้ ความกระหายความรู้

เมื่อถึง ท่านนายกสภามหาวิทยาลัย กล่าวถึงนิทรรศการสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ ๖๐ พรรษา เสด็จทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวโรกาสที่ มศว จัดขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ จึงขอกกล่าวถึงเรื่องพระองค์ท่านทรงส่งเสริมความอยากรู้ของเด็กให้ฟังสักเล็กน้อย เป็นวิธีการหนึ่งในการส่งเสริมพุทธิศึกษา

สังเกตดูว่าพระองค์ท่านทรงส่งเสริมเรื่องความอยากรู้ของเด็ก เพราะว่าเมื่อตอนเด็กๆ ข้าพเจ้าเป็นคนอยากรู้อยากเห็น เดินๆ ไปกับใครก็พูดตลอดเวลา แล้วก็ถามๆ นั่นคืออะไร ทำไม แบบนี้ผู้ใหญ่หลายคนก็รำคาญ ไม่ตอบบ้างละ พระองค์ท่านหันไปดูคนที่ไม่ตอบว่า ไม่รู้หรือว่า เด็กถามต้องตอบต้องหามาตอบ แล้วท่านก็หันมาอธิบาย เช่น เรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติอะไรต่างๆ ก็เลยไม่แน่ใจว่า ท่านผู้นั้นไม่รู้หรือว่าเบื่อก่อนที่จะตอบ

แม้แต่ตอนที่พระองค์ท่านอายุเก้าสิบกว่าแล้ว ท่านก็ยังมีความอยากรู้ มีความสงสัยอยู่ตลอดเวลา

อย่างเช่นวันหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปเฝ้า ได้คุยถวายเป็นเรื่องการใช้หญ้าแฝกป้องกันการกัดเซาะพังทลายของดิน ท่านก็สนพระทัยอยากจะทำบ้าง ถามว่าหญ้าแฝกนี้ใช้เวลาสักเท่าไรถึงจะเห็นผล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทูลว่า 6 เดือน ท่านก็บอกว่างั้นไหน ท่านไปปรับสิ่งแวดล้อมสิ่งคนให้ไปทำ ปรากฏว่าแหล่งของท่านคือที่ดอยตุง กลายเป็นแห่งที่ใหญ่ที่สุดของการเผยแพร่หญ้าแฝก

เรื่องความอยากรู้นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล่าว่า ถวายเอกสารอะไร ทั้งที่อายุเก่าสืบทว่าแล้ว ยังทรงอ่านทุกเรื่อง แล้วอย่างตอนข้าพเจ้าเด็กๆ ไปเฝ้า มีพื้นที่ตอนนั้นรับราชการอยู่ต่างประเทศ ส่งผลไม้ฝรั่งมาไปเฝ้า ท่านก็ถามว่า รู้จักไหม ทูลท่านว่าไม่รู้จัก ลูกอะไรก็ไม่ทราบ ท่านก็บอกให้ชิม ชิมแล้วท่านก็ไปค้น Encyclopedia อ่าน แล้วอธิบาย หรือว่าย้อนไปตอนเด็กๆ กำลังทำการบ้านเรื่องเมฆชนิดต่างๆ ที่ต้องเรียนในวิชาภูมิศาสตร์ ก็นั่งดู แล้วท่องไปบ่นไป ไม่ใช่บ่นแบบดีๆ บ่นแบบชนิดคงไม่ตีกระมัง เพราะชื่อของเมฆจำยาก ท่านก็พาไปที่สารานุกรม Britannica เอามาชี้ อธิบายเพิ่มเติมให้คือ ต้องค้นคว้าเพิ่มเติม แม้เมื่อท่านมีพระชนม์สูงแล้ว ธรรมดาเขาว่าคนสูงอายุไปอยากรู้อะไรเห็น ท่านก็ยิ่งอยากรู้อะไรเห็นเป็นเครื่องที่ช่วยนำชีวิตขึ้นมา เพราะฉะนั้นถ้าเราสอนเด็กให้มีความใฝ่รู้ทางวิชาการ ก็คงจะอายุยืน ชีวิตมีความสุข

ประการที่สอง คือ **จริยศึกษา** หมายถึง การปลูกฝังกล่อมเกลาให้ผู้เรียนยึดมั่นในศีลธรรมจรรยาที่ดี ที่กล่าวนี้ไม่ใช่ว่าต้องปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาในศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องเสรีภาพส่วนตัวส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญ แต่หมายถึงระเบียบวินัยในชีวิตที่จะต้องอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น เช่น รู้จักเกรงใจ รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีทัศนคติที่ดีต่องาน มีความโอบอ้อมอารี อยากร่วมผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีมารยาทในการอยู่ร่วมกัน เป็นต้น

เรื่องเหล่านี้ไม่ใช่ว่าถ้าทำผิดหรือไม่ดี แล้วจะผิดศีลธรรมจรรยาเพียงอย่างเดียว หากแต่จะทำให้เกิดความวุ่นวายอยู่ด้วยกันไม่ได้ ตีกันหัวร้างข้างแตก แล้วยังไม่สบาย เรื่องพวกนี้ที่กล่าวถึงข้างต้นเป็นเรื่องที่อาจจะสอนกันยาก แต่ต้องพยายามอธิบายให้เห็นความสำคัญ ครูปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง เรื่องจริยศึกษาในท่านองที่ตีความมานี้ อาจต้องเพิ่มขึ้น เพราะว่าเราต้องเข้าสังคมโลกมากขึ้น ทำอะไรก็ต้องให้ได้มาตรฐานของสังคมโลก เช่น เรื่องลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญา เรื่องกฎหมายระหว่างประเทศ เราต้องรู้จักหลักหรือกฎของสังคมระหว่างประเทศด้วย

ประการต่อไปคือเรื่อง **หัตถศึกษา** เป็นเรื่องที่น่าให้ผู้เรียนทำงานเป็น มีทัศนคติที่ดีต่องาน คือ เห็นคุณค่าความสำคัญของการทำงาน มีความรู้และทักษะที่จะหยิบจะจับงาน เป็นเรื่องของกรฝึกทักษะอย่างหนึ่ง รวมทั้งฝึกความคิดความสามารถที่จะสร้างสรรค์ มีจินตนาการ มีศิลปะ ทุกคนต้องฝึกให้มีทักษะ มีศิลป์ในการทำงาน เพื่อจะได้ใช้ความรู้ที่เรียนมานั้นหาเลี้ยงชีพได้

ประการสุดท้ายในสี่ข้อนี้คือเรื่อง **พลศึกษา** สุขภาพที่ดีเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะเห็นได้ว่า องค์การอนามัยโลกได้ตั้งเป้าหมายไว้ตั้งแต่ ค.ศ. 1977 ว่า จะดำเนินการเพื่อให้ "สุขภาพดีถ้วนหน้าใน ค.ศ. 2000" ก็เหลือเวลาน้อยมากแล้ว เพียง 4 ปีกว่าๆ ฟังดูก็น่าหนักใจ เพราะอะไรๆ

ทุกคนก็บอกว่าภายในปี ค.ศ. 2000 จะทำโน่นทำนี่พร้อมๆ กัน เวียนหัวแย่ แต่ว่าเขาก็ต่างคนต่างทำ

เรื่องพลศึกษา การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์อย่างเดียวไม่พอ ต้องมีการบริหารร่างกายด้วย ก่อนนี้ไม่ต้องเน้นเรื่องนี้มากนัก เพราะว่าเด็กมีโอกาสวิ่งเล่นออกกำลังกายตามธรรมชาติ คนที่ทำงานมีการเคลื่อนไหวมากกว่า แต่ปัจจุบันไม่มีใครมีเวลา เด็กก็ไม่ได้วิ่งเล่น ต้องเรียนมาก แลก็ต้องเดินทางเสียเวลานานๆ การเรียนก็ต้องเรียนพิเศษ เรื่องเรียนพิเศษ เดี่ยวนี้ก็เรียนกันทั้งนั้น ส่วนการเล่นก็เล่นอยู่กับที่ เช่น เล่นเกมกด วิดีโอคอมพิวเตอร์ อะไรพวกนี้ การใช้ชีวิตของคนสมัยใหม่ล้วนแต่เป็นการนั่งไม่กระดุกกระดิก อย่างมาฟิ่งนี่ก็รู้สึกว่่าเสียสุขภาพแล้วก็เคร่งเครียดด้วย เป็นอันตรายต่อสุขภาพทำอย่างไรได้ละ เราต้องอยู่ในโลกแบบนี้

คนเราก็ดูเหมือนจะพยายามปรับตัว เห็นได้ว่ามีความนิยมไปวิ่งเพื่อสุขภาพ ไปสถานบริหารร่างกาย หรืออย่างน้อยก็วิ่งขึ้นกระโดดลงกระโดดเอาทีแล้วกัน เป็นการชดเชย ได้ยินเขาบอกว่า ต่อไปคนต้องนั่งหน้าคอมพิวเตอร์ กดคอมพิวเตอร์นี่จะโต อย่างอื่นไม่ต้องมีก็ได้ แขนขาเล็กสุขภาพเสีย อาจจะไม่เป็นก็ได้ เพราะคนเรานั้นสังคมเป็นอย่างไร มีข้อเสียก็จะปรับตัวเพื่อให้อยู่ได้ คือเอาจนได้ ทศวรรษนี้ก็ต้องคอยดูกันต่อไป

การพยายามปรับตัวทำให้ปัจจุบันมีแนวโน้มเรื่องการนิยมวิ่ง นิยมไปบริหารร่างกายอะไรพวกนี้ แต่ก่อนหากเห็นใครวิ่งๆ อยู่ข้างถนน ก็จะไม่สนใจ แต่เดี๋ยวนี้ก็จะเห็นว่าสถิติที่ทำแบบนี้ เราควรปลูกฝังเรื่องพลศึกษา เรื่องพลศึกษานี้ไม่ใช่แค่ให้ยึดแขนยึดขา หันซ้ายหันขวาอย่างเดิมแล้ว ต้องดูแลทางจิตใจด้วย ปลูกฝังเรื่องการออกกำลังกายและการดูแลทางจิตใจไปกับการรับประทานอาหารที่ดีมีประโยชน์

การศึกษาที่จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศ นั่นคือ **ขั้นประถมศึกษา** เรียกกันว่าเป็นการศึกษาขั้นบังคับ แต่ได้ยินบางท่านเหมือนกันที่บอกว่า มาถึงสมัยนี้ไม่ควรจะมองว่าเป็นการศึกษาขั้นบังคับหรือเทียบบังคับใครในเรื่องโน้นเรื่องนี้แล้วควรจะถือว่าเป็นบริการของรัฐที่ทำให้ประชาชนมากกว่า ก็กำลังพิจารณากันอยู่ว่าจะเอาแนวใหม่เรื่องขยายจากหกปีเป็นเก้าปี นี่ก็ถึงเหมือนกันว่าประถมศึกษาชั้นหกปีก็ดีแล้ว การศึกษาระดับมัธยมศึกษาโอกาส การศึกษานี้ ยิ่งมากยิ่งขึ้น ไม่ขยายเป็นแบบประถม ขยายเป็นแบบมัธยมก็ได้ การศึกษาระดับภาคบังคับ เป็นการศึกษาที่เรามุ่งหวังว่า เมื่อจบแล้ว ผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตได้ หรือว่าเป็นพื้นฐาน การศึกษาต่อไป

ฉะนั้นจึงต้องมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้เข้าใจภาษาเป็นอย่างดี ในที่นี้หมายถึง ภาษาไทย นั่นเอง ได้ยินมาว่าคนเก่งภาษาไม่เก่งคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คนเก่งคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ไม่เก่งภาษาเท่าที่เห็นๆ มาดูเหมือนจะไม่จริง ที่เห็นในโรงเรียนประถมศึกษานั้น ถ้าไม่รู้ภาษาหรือเด็กอ่อนภาษา จะไม่ได้สักวิชา เพราะฟังไม่รู้เรื่อง สอนว่ายังไงก็ไม่รู้เรื่อง ไม่สามารถบอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นได้ อย่างที่ไปเห็นที่เขา สอนในขั้นประถมศึกษา

นอกจากนั้นเคยไปเห็นที่เขาสอนการศึกษาผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ที่ไม่เคยเรียนหนังสือ แล้วมาเรียนขั้นประถมศึกษา ยังรู้สึกว่่าสอนยากจัง สอนเกี่ยวกับเรื่องการเขียนโครงการ คนที่เป็นผู้ใหญ่แล้วและไม่ได้เรียนหนังสือมาเป็น

ปีๆ เขียนโครงการจึงเขียนไม่ค่อยถูก อาจารย์ทางการศึกษาเขาก็บอกว่าจำเป็น เพราะเดี๋ยวนี้หากเป็นชาวบ้านอยู่ห่างไกล ถ้าต้องการอะไรก็เขียนโครงการไป คนอื่นเขาฟังรู้เรื่องเขาถึงจะช่วยให้ ถ้าไม่รู้จักเขียนโครงการ ไม่รู้จักรวบรวมความคิด ก็จะไม่ได้อะไรที่ต้องการ การรู้จักเขียนเสนอความต้องการจึงเป็นสิ่งจำเป็น

นอกจากเรื่องภาษาแล้วต้องมีพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่ดีด้วย เพราะพื้นฐานการศึกษาระดับสูงทุกวิชาต้องใช้คณิตศาสตร์ในยุคต่อไป ถ้ามีความสามารถในการแยกแยะข้อมูลข่าวสารพอสมควร รู้กฎระเบียบทั่วไปของสังคม เช่น กฎหมาย เพื่อไม่ให้ถูกเอาเปรียบ รู้ระบบการปกครอง เศรษฐกิจ ในระดับพื้นฐาน อย่างเช่น เรื่องระบบสหกรณ์ ที่จริงก็ไม่ใช่เพื่อไปสอนพ่อสอนแม่ แต่ว่าให้เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ มีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น ชุมชน หรือบ้านเมืองของตน

การสอนวิชาชีพหรือวิชาศิลปะหัตถศึกษาที่สำคัญ เป็นการสอนใช้มือ เป็นทักษะอย่างหนึ่ง หรือเด็กกลุ่มหนึ่งที่ได้เห็นมาเรียนชั้นประถมศึกษา แล้วต่อมัธยมศึกษาไม่ได้เพราะไม่มีความสามารถพอ หรือไม่มีความรู้พอ หรืออยู่ในที่ห่างไกลและมีปัญหาต่างๆ เช่น เป็นเด็กชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นพวกชาวเขา ไม่มีสัญชาติ ถึงยังไ้ก็ต้องอยู่ตรงนั้นที่ห่างไกลก็ควรฝึกอาชีพให้เด็กมีอนาคตสอดคล้องกับงานของผู้ปกครอง หรือพยายามช่วยเรื่องอุปกรณ์เครื่องมือในการประกอบอาชีพอย่างนี้ เป็นต้น

ส่วนเรื่อง **มัธยมศึกษา** และ **อาชีวศึกษา** นั้น ก็เป็นช่วงที่ควรให้รู้วิชาที่เรียนเช่นเดียวกับประถมศึกษา แต่ต้องเน้นเรื่องความสามารถในการศึกษาด้วยตนเองมากขึ้น ให้เข้าใจวิธีเรียนอย่างแท้จริง เรื่องของอาชีวศึกษาเป็นการสร้างช่างเทคนิคต้องมีความรู้ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ ก็ต้องทำให้ได้ ให้อ่าน **งานอะไรก็ตาม วิชาอะไรก็ตาม ต้องสามารถโยงความรู้และประสบการณ์เข้าด้วยกัน ภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษา การเรียนรู้ภาษาให้ดีทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศจะเป็นโอกาสให้นักเรียนหาข้อมูลได้กว้างขวาง** เท่าที่ได้ไปเห็นมาก็รู้สึกดีใจว่านักเรียนปัจจุบันสามารถทำโครงการวิชาการต่างๆ ได้อย่างดี มีความสามารถ คิดเป็นเหตุเป็นผล

ตัวอย่างสำคัญของการโยงการปฏิบัติและวิชาการเข้าด้วยกันคือ ได้ไปส่งเสริมวิชาเกษตรในโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อไปถึงขั้นมัธยมศึกษาแล้ว ก็บอกเด็กว่าน่าจะโยงเข้าทฤษฎี คือ เข้าห้องสมุด ไปอ่านเอกสาร จะเป็นเอกสารส่งเสริมของทางราชการหรือเอกสารที่เกษตรกรที่มีประสบการณ์อาจจะเขียนเอาไว้ แล้วเอามาเปรียบเทียบดู หรือเอาวิธีที่อาจจะไม่ต้องมีคนมาสอนมาส่งเสริม หรือเอาวิธีที่เขาเขียนเอาไว้มาลองปฏิบัติดูว่าเข้าในกรณีของเราไหม เราลองมาทำแล้วดีไหม ก็เป็นการโยงทฤษฎีกับปฏิบัติเข้าด้วยกันได้

ส่วนเรื่อง**อุดมศึกษา**นั้น เท่าที่ดูมาสังคมไทยเห็นความสำคัญของการอุดมศึกษา หรือการได้ปริญญา มากจนเกินไป แล้วเหมือนกับระดับอื่นนั่นต่้าต้อย ที่จริงแล้วการศึกษานั้นจะไปตามศักยภาพเพื่อให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพ และทำประโยชน์แก่สังคม หรือว่าอยู่ได้อย่างมีความสุข อย่างไรก็ตาม เราควรจะให้โอกาสมากขึ้นแก่ผู้ที่เหมาะสมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพราะบางคนสมองดี ควรจะไปได้ แต่อาจจะด้อยโอกาส ผู้ที่ศึกษาอุดมศึกษาแล้วจะมีโอกาสมากขึ้นในการประกอบอาชีพ พวกที่มีความสามารถพิเศษก็จะได้เป็นนักวิชาการซึ่งจะสร้างองค์แห่งความรู้ใหม่

อุดมศึกษานั้นต้องสอนให้รู้สึกในวิชาการและรู้รอบในเรื่องต่างๆ ไป อย่างเราก็อาจจะขาดนักวิชาการในวิชาที่จะสร้างชาติให้เดินไปข้างหน้า เช่นที่กล่าวกันว่า ขาดนักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ เดียวนี้มีผู้สนใจน้อยลง เพราะวิชาด้านวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์หรือ Pure Science นั้นเป็นสาขาวิชาที่เรียนไปแล้ว ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจอาจจะได้น้อยกว่าเมื่อเทียบกับวิชาอื่นๆ ที่เรียนง่ายกว่า จึงมีผู้เรียนน้อย ต่างกับเมื่อข้าพเจ้าเป็นเด็กใครๆ ก็อยากเรียน ที่จริงแล้วเมื่อจะพัฒนาอุตสาหกรรม พัฒนาบ้านเมืองไปสูงๆ ต้องอาศัยบุคคลที่ศึกษาด้านวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์เป็นจำนวนมาก

ประการต่อไปคือ เรื่องของ**ห้องสมุด** เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ อีกหลายประเทศนั้น คนไทยดูจะไม่ค่อยมีนิสัยในการอ่านสักเท่าไร ทั้งๆ ที่การอ่านหนังสือเป็นการหาวิชาความรู้ที่ง่าย และมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าวิธีอื่นๆ ทั้งหมด ถ้ามีห้องสมุดให้บริการได้เพียงพอ มีการเชิญชวนให้คนมาใช้ นอกจากนั้น การฝึกหัดวินัยของการใช้ห้องสมุด และการมีตำราหรือหนังสือภาษาไทยที่ดีก็มีความสำคัญมาก เพราะผู้ที่มีการศึกษาระดับพื้นฐานจะให้อ่านภาษาอื่นนอกจากภาษาของตนเองเพิ่มไปอีกหลายๆ ภาษานั้นอาจจะยาก ถ้ามีหนังสือป้อนให้คนอ่านก็เป็นการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ปัจจุบันมีสื่ออย่างอื่น นอกจากหนังสือ เช่น ภาพสไลด์ วิดีโอ CD-ROM ก็ตามแต่ดูไปในขณะนี้ หนังสือก็ยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญอยู่

ประการต่อไปที่จะกล่าวคือ เรื่อง **สารานุกรมสำหรับเยาวชน** อันนี้ก็เป็นเรื่องโฆษณา เรื่องนี้ว่าจริงๆ แล้วที่มาบรรยายในวันนี้ก็สืบเนื่องมาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเล่าพระราชทานเกี่ยวกับสมเด็จพระยา เมื่อลูกอยากรู้อะไร ก็พยายามที่จะป้อนให้ได้ จึงไปซื้อสารานุกรมมา ได้ค้นคว้ากันทั้งครอบครัว

พอมาในตอนหลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริที่จะมีสารานุกรมในลักษณะนั้นให้คนไทยเป็นภาษาไทยด้วย ท่านบอกว่าตอนนั้นพวกเราลูกๆ อยู่ในวัยเรียนกัน ลูกที่โตหน่อยก็อาจจะสอนน้องได้ ท่านถึงได้ทำเป็น 3 ระดับ **ระดับเด็กโต** หรือคนธรรมดาที่ไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขานั้นโดยเฉพาะ แล้วย่อมาเป็น**เด็กระดับกลางและเด็กเล็ก** ความจริงก็ไม่ใช่ง่ายต้องเขียนอะไรที่ให้คุณใจความมากและยาก แต่ต้องเขียนต้องใช้ภาษาที่ให้อ่านเข้าใจง่ายเหมาะกับเด็กเล็ก ก็สามารรถทำให้สำเร็จด้วยการที่หลายๆ ท่านมาร่วมสนองพระเดชพระคุณกัน ตั้งยี่สิบสามสิบปีแล้วก็ไม่เลิก ออกมาเรื่อยๆ

สารานุกรมนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลวิชาการเข้าด้วยกัน ทำให้ง่ายต่อการสืบค้น เรียกตามศัพท์สมัยใหม่ก็เป็นข้อเสนอเทศจะอัญเชิญพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่คณะกรรมการ เมื่อ 2517 มาให้ฟังสักสองตอน ความจริงพระราชดำรัสยาวแต่ตัดมาสั้นๆ ดังนี้

ถ้าสรุปอีกครั้งหนึ่งว่าสารานุกรมนี้สร้างขึ้นเพื่ออะไรก็จะเห็นว่าเป็นหนังสือเกี่ยวข้องกับวิชาทั้งหลายที่มนุษย์ได้ชวนขยายมาตั้งแต่เมื่อโบราณกาล และประมวลขึ้นมาเพื่อที่จะให้อุชนรุ่นหลังสามารถที่จะรับความรู้ต่างๆ ที่สะสมเอาไว้ ตามปกติต้องเรียนในโรงเรียนหรือตามสำนักอาจารย์ต่างๆ และโดยที่ครูและอาจารย์ต่างๆ ขาดแคลน สำนักเรียน โรงเรียนค่อนข้างจะน้อย เมื่อเปรียบเทียบจำนวนของเยาวชนที่เกิดขึ้น จำต้องให้มีแหล่งของวิชาการที่ผู้ที่จะชวนขยาย

หาความรู้สามารถที่จะหาความรู้ด้วยตนเอง หรือญาติพี่น้อง หรือเพื่อนฝูงที่มีความรู้มากกว่า
หน่อย สามารถที่จะสอนต่อๆ กันไป ไม่จำเป็นที่จะไปเข้าโรงเรียน ก็ยังได้รับความรู้ได้

อีกตอนหนึ่งนั้นฉันเชิญมาดังนี้

จุดประสงค์ของสารานุกรมนี้จะพยายามที่จะให้ผู้อ่านผู้ใช้เห็นว่า วิชาการทั้งหลายโยงกันทั้งนั้น
มีความเกี่ยวโยงกันทั้งนั้น ไม่ใช่ว่าคนไหนเรียนวิชาในด้านหนึ่งโดยเฉพาะ จะปฏิบัติงานของตน
ได้โดยเอกเทศ หรือถ้าไปไกลกว่าจะแสดงให้เห็นว่า คนเราทุกคนต้องมาอาศัยอีกคนหนึ่ง หรือ
วิชาหนึ่งต้องอาศัยวิชาอื่นมาประกอบด้วย จึงจะได้ผลสำเร็จ

สรุปได้ว่าเป็น Tele-education ไปสู่เด็กที่ด้อยโอกาสแล้วก็เป็น การเชื่อมโยงวิชาการเข้าด้วยกัน
ข้าพเจ้านั้นเวลาไปที่ไหนก็พยายามเอาสารานุกรมไปแจกตามโรงเรียนประถม มัธยมต่างๆ แต่กลายเป็นว่าวาง
สำหรับระดับห้องสมุดอย่างหนึ่ง เพราะเป็นของพระราชทานต้องวางไว้ เสียก็จะมีดี ถ้าจับมากก็อาจจะเสียเลย
ผิดจุดประสงค์ที่ให้ไปเพื่อจะเน้นการให้ความรู้หรือไม่อีกอย่างหนึ่งเดี๋ยวนี้มีกำหนดว่า ห้องสมุดโรงเรียนระดับนี้
นักเรียนเท่าไร จะต้องมียังหนังสือจำนวนเท่าไร สารานุกรมเล่มใหญ่ข้อมูลเยอะแยะ แต่นับเป็นหนึ่งอาจารย์ก็เลยไม่
ชอบใจสักเท่าไร ถ้าจะเอามาแตกเป็นจำนวนเล่มเยอะๆ ก็เป็นผลงานอะไรแบบนั้น

เรื่องต่อไปที่จะพูดถึงคือเรื่อง **การศึกษาทางไกล** เป็นการกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการ
ศึกษาแก่ผู้ที่อยู่ไกลจากสถาบันการศึกษา ก็มีมานานแล้ว เช่น การศึกษาทางไปรษณีย์ การใช้หนังสือ การใช้วิทยุ
เป็นต้น เรื่องการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาตลอดชีวิตหรือการศึกษาต่อเนื่อง ในสังคมไทยเรานั้นก็ใช้กันมานานแล้ว
ก่อนที่ข้าพเจ้าจะเกิดเสียอีก ได้แก่ วิทยุศึกษาเป็นวิทยุที่มีรายการต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เคยเห็น
ตามโรงเรียนชนบท พอถึงเวลาก็มีตารางให้ว่า ก็โมงถึงกี่โมง วันนั้นวันนี้จะมีรายการอะไร แล้วครูก็เปิดให้ฟัง
อาศัยเป็นอุปกรณ์ช่วยสอนทางการศึกษาได้

นอกจากนั้น การใช้วิทยุสองทางเหมือนกับวิทยุสื่อสารพูดติดต่อกันไปมาได้ ไทยเราก็ใช้ แต่ว่าดูจะใช้
ทางการแพทย์มากกว่า เช่น แพทย์ทางวิทยุ อย่างเป็นทางการในถิ่นทุรกันดาร ไม่มีหมอ ไม่มีพยาบาล
แต่มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขคนหนึ่งเป็นพนักงานวิทยุ ใครป่วยไข้มา เขาถามไปที่โรงพยาบาลที่อยู่ในข่ายวิทยุ
อธิบายว่าคนไข้เป็นอย่างไรๆ โรงพยาบาลก็อธิบายการรักษาตามมา ไปเห็นออสเตรเลีย เขามี code อากาศอย่างนี้
ใช้ code นี้ เป็น code ต่างๆ ไปเลย ยาที่จะใช้หรือวิธีการรักษาที่เป็น code แต่ถ้าอากาศหนักจริงๆ ก็ใช้
วิทยุอีกนั่นแหละติดต่อไป อาจจะเลือกเฮลิคอปเตอร์หรือพาหนะอะไรต่างๆ มารับ ของไทยเราก็มีอยู่หลายแห่ง
เหมือนกัน

แต่ว่าในด้านการศึกษานั้น ดูจะยังไม่เคยเห็นทำกันจริงจัง อาจเป็นเพราะมีราคาแพงเกินไป เคยได้ไป
เห็นที่ออสเตรเลียใช้วิทยุสำหรับสอนเด็กที่อยู่ตามสถานีปศุสัตว์ (Cattle station) ประเทศของเขากว้างใหญ่

ไพศาล แต่จำนวนคนน้อย อย่างครอบครัวหนึ่งอาจไปอยู่ในที่ห่างไกลความเจริญ ไม่สามารถที่จะส่งเด็กไปโรงเรียนได้ เขาต้องการเอาเด็กไว้กับพ่อแม่ ก็เลยมีบริการที่ช่วยให้เด็กมีวิทยุชนิดสองทางได้ตอบกับครูได้ คนที่ช่วยเด็กอยู่ที่บ้านอาจจะเป็นคุณแม่หรือว่าลูกจ้างซึ่งบางทีจบมัธยมต้นก็สามารถช่วยเด็กได้ เพราะมีครูกำกับอยู่ พอถึงปีหนึ่งครูก็จะทัวร์เที่ยวไปเยี่ยมลูกศิษย์ ซึ่งไม่เคยเห็นหน้ากันก็ได้เห็นหน้ากันปีละครั้ง

ส่วนการสอนทางโทรทัศน์นั้นก็เห็นทั้งในระดับโรงเรียนและมหาวิทยาลัย อาจารย์ที่สอนทางโทรทัศน์ก็สอนดีเหมือนกันมหาวิทยาลัยเปิด เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ก็ใช้การสอนทางโทรทัศน์กันมาก ปัจจุบันมีสื่อต่างๆ อยู่มาก เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ วิดีโอ ภาพยนตร์ CD-ROM และยังสามารถสอนได้ด้วยการส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมในระบบเดียวกันกับที่ใช้ประชุมทางไกล หรือ Teleconference เช่นที่เคยไปเห็นมาในนิทรรศการ IT เฉลิมพระเกียรติที่ NECTEC จัดขึ้นที่ ESCAP เมื่อเดือนมิถุนายนปีนี้ (พ.ศ. 2538) มีโรงเรียนมัธยมมาสาธิตการสอนแบบนี้ โดยโรงเรียนสวนกุหลาบ นนทบุรี สอนร่วมกับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก ใช้ครูคนเดียว ครูของโรงเรียนสวนกุหลาบ นนทบุรี ครูที่สอนถามอะไรไป เด็กทางตากก็ตอบได้ด้วยการแฟกซ์มา นอกจากนั้นดาวเทียมยังฉายให้เห็นภาพห้องเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตากด้วย นักเรียนทั้งสองห้องซึ่งอยู่ห่างกันก็เป็นเพื่อนกัน คุยได้ตอบกัน เรียกกันไปมาเลยสนิทสนมกันได้เป็นอย่างดี

การสอนแบบนี้อาจจะดีในแง่ที่ว่า ครูในวิชาที่หายากมีความสามารถในการสอน แทนที่จะให้สอนที่โรงเรียนนั้นอย่างเดียว ก็ให้มีลูกศิษย์เพิ่มมากขึ้นในโรงเรียนอื่น มีโอกาสช่วยสอนได้กว้างขึ้น นักเรียนที่อยู่ห่างไกลนอกรๆ ก็ได้โอกาสได้ครูที่มีคุณภาพ แต่ก็ไม่รู้เหมือนกันว่ามีการวิจัยทางวิชาการมากน้อยแค่ไหน เช่น ประเมินผลว่าการใช้ระบบนี้เรื่องค่าใช้จ่ายคุ้มทุนหรือไม่ เพราะจ่ายมหาศาลจริงๆ ข้อดีข้อเสียอื่นๆ เป็นอย่างไร งานวิจัยนี้ไม่ทราบว่ามีหรือเปล่า เพราะไม่ได้ติดตาม

ในระดับมหาวิทยาลัยก็มีการตกลงกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ มีบริษัทเป็นผู้ดำเนินการในลักษณะนี้ แต่ก็มีปัญหาเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่าย หรือเรื่องเวลา อย่างเราอน อเมริกาต้น หรือเรื่องหลักสูตรเบื้องต้นต่างกัน ความเข้าใจก็อาจจะสื่อกันไม่ดีหรือไม่ตรงกันนัก เมื่อตอนที่ไปรับปริญญาที่ตติมศักดิ์ที่มหาวิทยาลัยอะเบอร์ดีนในสกอตแลนด์นั้น ได้คุยกับท่านอธิการบดี ท่านเล่าให้ฟังถึงเรื่องการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยอะเบอร์ดีน ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในระบบปิดบรรยายในชั้นเรียนและในระบบเปิดสอนทางไกลด้วย โครงการมีหลักสูตรต่างๆ สอนผ่านทางวิทยุสื่อสารซึ่งจะเป็นลักษณะสองทาง แล้วก็มีการสอนทางภาพด้วย คือเขาใช้ไวท์บอร์ดแบบที่ติดเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งทางหนึ่ง แล้วก็ไปเห็นอีกทางได้ด้วย พอทำแล้วเขาบอกว่ามีประโยชน์ได้ประสบการณ์ทางเทคนิคในการใช้เครื่องมืออะไรต่างๆ พวกนี้ในการส่งข้อมูลและพัฒนาเครือข่าย

การศึกษาทางไกลก็มีการออก course ใหม่ๆ หรือว่าใช้ course เก่า แต่ว่าปรับปรุงให้เข้ากับ Telecommunication Technology อาจารย์กับนักเรียนได้ศึกษาร่วมกัน เป็นบริการที่ถึงชุมชนชนบทเล็กๆ เพราะต้องดูสภาพภูมิศาสตร์ของสกอตแลนด์ พอขึ้นไปทางตอนเหนือจะเป็นเกาะเล็กๆ ที่มีคนอาศัยอยู่เพียงเกาะ

ละไม่ก็คน หรือบางทีเขาก็ตั้งใจจะขยายการบริการไปถึงพวกพนักงานที่ทำงานอยู่ในแทนจุดเจาะน้ำมันในทะเลเหนือ อย่างนี้ เป็นต้น ก็เป็นการพัฒนาชาติบ้านเมือง พัฒนาบุคลากรอย่างหนึ่ง ตอนนี้อธิบายว่ามี 23 ศูนย์ ที่มีการศึกษาร่วมกัน เขาอาศัยศูนย์จากเกาะใหญ่ๆ เป็นแม่ข่ายแล้วส่งต่อไปที่เกาะเล็กๆ มีอุปกรณ์การสอน มีสื่อ เช่น เทป หนังสือเรียน และถ่ายเอกสารบทความต่างๆ ส่งไป เขากำลังศึกษาเรื่อง cost effective การโยกย้ายเรื่องของการศึกษาในท้องถิ่น และการทำวิจัยเกี่ยวกับวิชาเดียวกันที่สอนต่างวิธีกัน

ผลของการวิจัยปรากฏว่า ผู้ที่เรียนด้วยวิธีทางไกลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย เขาคิดว่าอาจเป็นเพราะระหว่างที่อยู่ในการทดลองก็ได้ทุ่มวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เต็มที่ อีกประการหนึ่งคนที่เรียนทางไกลนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่หน่อย มีแรงจูงใจที่อยากเรียนอยากรู้มากกว่าเด็ก เจ้าหน้าที่คือ อาจารย์ก็ตั้งใจมาก ทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น พัฒนาซอฟต์แวร์ต่างๆ ส่วนนักศึกษาที่พัฒนาความสามารถ เรื่องการใช้เครื่องมือเครื่องไม้เครื่องมือต่างๆ ไม่ต้องเอาช่างเทคนิคไปคุม แต่ก็ยังมีปัญหาบางอย่างในช่วงที่ทดลองนี้ เรื่องความสามารถของสายโทรศัพท์ สังเกตว่าในเรื่องของอิเล็กทรอนิกส์ สัญญาณเสียงจะสูญเสียสัญญาณเขียนภาพ คือ ไวท์บอร์ดอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้ ภาพทางอิเล็กทรอนิกส์ยังมา แต่ว่าเสียงขอมเปิดๆ ดับๆ ก็ลำบากเหมือนกันแต่เขาก็ยังพัฒนาต่อไป

เรื่องสุดท้ายที่อยากจะทำถึงคือ เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศหรือ Information Technology หรือ IT ก้าวหน้าไปมาก คอมพิวเตอร์กลายเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการใช้ประมวลข้อมูลในทุกๆ ด้าน ทุกสาขาวิชา ชีวิตของผู้คนต้องเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มากขึ้น คงจะหายากที่ว่าทำอะไรแล้วไม่ใช้คอมพิวเตอร์ การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์จึงมีประโยชน์ ผู้ที่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ หรือมีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาชีพใดจะได้เปรียบกว่าคนอื่น ทางงานทำได้ง่ายขึ้น

ในส่วนตัวข้าพเจ้าพยายามสนับสนุนเรื่องนี้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ได้ทดลองร่วมกับสมาพันธ์สารสนเทศ ลองจัดสอนในโรงเรียนต่างๆ ที่พยายามลองก่อน คือ โรงเรียนศึกษาศาสตร์ เพราะที่ซึ่งก็คงรู้กันว่า เป็นโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการที่สอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้นจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ขณะนี้ขยายถึงมัธยมศึกษาตอนปลายในบางโรงเรียนที่มีความพร้อม นักเรียนที่มาอยู่ในโรงเรียนนี้เป็นนักเรียนชาวเขา หรือนักเรียนยากจนด้อยโอกาส หรือห่างไกลการคมนาคม ได้ลองจัดชั้นสอน เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ขึ้นมา เท่าที่ผ่านมาได้ผลอย่างดี จะช่วยให้นักเรียนมีวิชาชีพต่อไปเพิ่มขึ้น อีกอย่างจะได้ช่วยในการศึกษาขั้นสูงต่อไป และช่วยในงานด้านบริหารของโรงเรียน ตามโรงเรียนเหล่านี้มักจะมีกิจกรรมวิชาชีพระหว่างเรียน เขาก็ตั้งเป็นบริษัทต่างๆ เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกหัดประกอบอาชีพ การรู้คอมพิวเตอร์จะช่วยมากเรื่องการทำบัญชีของบริษัทจำลองที่ทำขึ้น

อย่างไรก็ตาม ยังพูดกันเสมอว่า ควรจะมีหลักหรือระเบียบในการเรียนการใช้คอมพิวเตอร์บ้าง เช่น คนที่เรียนน่าจะรู้หลักการการทำงานของคอมพิวเตอร์ หรือการใช้เพื่อให้รู้จักรักและถนอมเครื่อง เป็นเรื่องของจริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์ อย่างนี้กว่าเป็นของไม่มีชีวิต อยากจะทำอะไรก็ทำได้ ควรจะถนอมเพื่อให้ใช้ได้นานๆ ตอนที่เรียนหัดพิมพ์ดีดนั้นไม่จำเป็นต้องเรียนหรือฝึกจากคอมพิวเตอร์ สมมติให้คอมพิวเตอร์ได้ก็อาจจะให้

ได้ไม่กี่เครื่อง เขาไปเรียนหัดพิมพ์ดีดมากก็จะเสีย คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ซับซ้อน เวลาเสียแล้วจะแก้ยากมากกว่าอุปกรณ์ที่เป็นลักษณะ mechanic หรือ เครื่องกล ถ้าจะซ่อมก็น่าจะซ่อมกับเครื่องพิมพ์ดีดธรรมดาไปก่อน

ความคิดนี้ไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับ เขาอยากได้ที่เป็นคอมพิวเตอร์นี้ไปหัดพิมพ์ดีดเลย ทั้งๆ ที่ตอนซ่อมหัดพิมพ์ดีดก็แค่จำแป้นได้ ก็สามารถพิมพ์ได้ หัดพิมพ์ให้รวดเร็วได้ นอกจากนั้น ควรวางระเบียบเรื่องการผลักดันใช้ไม่น่าจะเอาไปเล่นเกม เพราะอาจเกิดไวรัสแล้วแก้ยาก อะไรอย่างนี้ อีกอย่างเวลาจะจัดทำห้องคอมพิวเตอร์บางที่ก็ยุ่งวุ่นวาย กังวลอยู่กับการจะต้องสร้างห้องแอร์ ซึ่งจะต้องเสียค่าไฟมาก คิดว่าถ้าไม่ทำห้องแอร์ก็จะไม่ได้คอมพิวเตอร์ ซึ่งก็ไม่ใช่ เท่าที่ได้ถามผู้รู้เครื่องสมัยนี้ไม่ต้องอยู่ห้องเย็นเฉียบเหมือนอย่างสมัยก่อนใช้ห้องธรรมดาพื้นปูกระเบื้องยางก็พอใช้ได้แล้ว

นี่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เข้าใจที่น่าจะเข้ากับหัวข้อพอสมควร เพราะตั้งหัวข้อเอาไว้กว้างคือการศึกษากับการพัฒนาประเทศ ทำอะไรเกี่ยวกับการศึกษาก็เป็นการพัฒนาประเทศทั้งนั้น ขอยุติเพียงเท่านี้ ขอขอบคุณที่ทนเสียดูภาพและเครื่องเครื่องนี้ฟังเป็นเวลานาน

